

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

Філологічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра філософії та культурології

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

СПІЧРАЙТИНГ, ПУБЛІЧНІ ВИСТУПИ ТА ЛОБІЮВАННЯ

(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

вибіркова дисципліна циклу загальної підготовки

(вказати: обов'язкова/вибіркова)

Освітньо-професійна програма Соціальне забезпечення

(назва програми)

Спеціальність _____ 232 Соціальне забезпечення _____

(вказати: код, назва)

Галузь знань _____ 23 «Соціальна робота» _____

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: Яремчук Сергій Степанович, доктор соціологічних наук, доцент

Гнатчук Оксана Сткпанівна, канд.. істор, наук, доцент

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів)

<http://philology.chnu.edu.ua/?personnal=%d1%8f%d1%80%d0%b5%d0%bc%d1%87%d1%83%d0%ba-%d1%81%d0%b5%d1%80%d0%b3%d1%96%d0%b9-%d1%81%d1%82%d0%b5%d0%bf%d0%b0%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%b8%d1%87-2#more-4384>

<http://philology.chnu.edu.ua/?personnal=%D0%B3%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%87%D1%83%D0%BA-%D0%BE%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0>

(посилання на сторінку кафедри з інформацією про викладача (-ів))

Контактний тел. +38(050)183-38-12; +38(096)639-88-30

Е-mail: s.iaremchuk@chnu.edu.ua
o.gnatchuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=5324>

Консультації за попередньою домовленістю

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Сучасний світ став більш динамічним і мінливим, що в свою чергу вимагає змін від політичних лідерів. Політики XXI століття змушені мати налагоджену комунікацію з різноманітною аудиторією виборців, бути більш публічними через виступи та звернення. Сьогодні написання текстів виступів, презентацій, доповідей це, здебільшого, професійний обов'язок особливого розряду фахівців – спічрайтерів.

Термін “спічрайтинг” прийшов в український науковий обіг з англomовного середовища й означає буквально “написання промов”. За великим рахунком, буквальный переклад є недалекий від істини, оскільки наука спічрайтингу передбачає аналіз текстових масивів з точки зору вміння написати їх із розрахунку особливостей конкретного промовця для конкретної аудиторії.

Об'єктом спічрайтингу слід вважати промови, автора письмового варіанту промови, а предметом – особливості мистецтва, майстерності, ремесла написання промов. Отже, центральним поняттям курсу є промова (speech), а основний зміст стосується написання – спічрайтинг, виголошення – риторика і використання – лобювання.

2. Мета навчальної дисципліни – ознайомлення студентів із теоретичними та практичними засадами професійної діяльності спічрайтера, формування в них навичок та вмінь виконувати замовлення щодо написання промов та інших текстів, а також техніками публічних виступів і лобювання.

Завдання:

- визначити характер спічрайтингу як теоретичної дисципліни та професійної діяльності;
- розкрити функції спічрайтингу, виходячи з історії його становлення; познайомити студентів з типами та структурою промов та інших текстів;
- проаналізувати та визначити особливості політичного спічрайтингу;
- розглянути загальні та специфічні правила, методи та техніки написання промов та інших текстів;
- познайомити студентів з правилами поведінки з замовником та етикою спічрайтера.

3. Пререквізити. Володіння навичками аналізу, синтезу, командної роботи, організації комунікації.

4. Результати навчання.

Знати:

- історію розвитку спічрайтингу як професійної діяльності
- які типи промов та текстів може писати спічрайтер;
- якими матеріалами повинен користуватися спічрайтер;
- якою може бути структура промови та чим вона визначається;
- ефект впливу лексичних та синтаксичних конструкцій на аудиторію та фактори впливу на цей ефект;

Вміти:

- створювати тексти для усних промов, заяв, висловлювань;
- проводити аналіз індивідуальних особливостей стилю замовника, аудиторії, ситуації;
- надавати консалтингові послуги замовнику з приводу озвучування тексту;
- розробляти та реалізовувати схеми публічного виступу.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких компетентностей і програмних результатів відповідного стандарту вищої освіти (філософія): ЗК 5, 7, 8, СК 6, 7, ПРН 4, 5, 9, 10, 12, 13.

ЗК5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК7. Здатність розробляти проєкти та управляти ними.

ЗК8. Здатність використовувати інформаційні та комунікативні технології.

СК6. Здатність здійснювати аналіз, оцінку і прогнозування соціальних, політичних, економічних та культурних процесів із застосуванням фахових знань.

СК7. Здатність професійно проводити світоглядний аналіз та етико-ціннісну експертизу європейської та євроатлантичної інтеграції України на підставі принципу україноцентризму.

ПРН4. Пропонувати та обґрунтовувати нові підходи до розв'язання задач і проблем.

ПРН5. Використовувати методологію та пізнавальні засоби, що властиві філософії та її застосуванням.

ПРН9. Ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології в професійній діяльності.

ПРН10. Брати участь у наукових дискусіях з філософії та міждисциплінарних проблем, обговореннях філософських питань з експертами з інших галузей знань.

ПРН12. Використовувати набуті знання в практиці європейської та євроатлантичної інтеграції України, зокрема проводити світоглядний аналіз та етико-ціннісну експертизу інтеграційних процесів.

ПРН13. Розробляти і реалізовувати наукові та/або прикладні проєкти у сфері філософії та з дотичних міждисциплінарних проблем.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких компетентностей і програмних результатів відповідного стандарту вищої освіти (богослов'я): ЗК 1, 2, 5, 7, СК 4, 8, 10, ПРН 9, 12, 15.

ЗК 1. Володіння державною та іноземною мовами як усно, так і письмово за професійним спрямуванням.

ЗК 2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 5. Здатність спілкуватися з фахівцями та експертами різного рівня інших галузей знань.

ЗК 7. Здатність до зрозумілого і недвозначного донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ФК 4. Здатність викладати богословські предмети різним аудиторіям за допомогою різних методів.

ФК 8. Вміння оцінити свої здібності та можливості в академічній і прикладній діяльності в процесі застосування результатів досліджень у сфері практичного богослов'я, в церковному та соціальному контексті.

ФК 10. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати богословських досліджень з використанням сучасних методів науки, інформаційних та інноваційних технологій.

ПРН 9. Мати здатність до зрозумілого і недвозначного донесення власних обґрунтованих висновків, а також знань та пояснень, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються, а також інших зацікавлених осіб.

ПРН 12. Мати здатність до наукової та управлінської діяльності, використання набутих богословських знань у міждисциплінарній професійній сфері, а також задля подальшого навчання.

ПРН 15. Вміти проектувати, планувати і проводити богословські дослідження та здійснювати їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни СПІЧРАЙТИНГ, ПУБЛІЧНІ ВИСТУПИ ТА ЛОБІЮВАННЯ										
Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин					
		кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	
11	12	53	190	2-	115	1	115		160	

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми занять												
ТЕМА 1. ОСНОВИ Й ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ СПІЧРАЙТИНГУ	12	2	2			8	1. Вступ. Силабус навчальної дисципліни. Сутність спічрайтингу 2. Спічрайтинг як професійна діяльність 3. Історія розвитку спічрайтингу 4. Досвід промов сучасних діячів					
ТЕМА 2. ФІЛОЛОГІЧНІ (МОВНІ) ОСНОВИ СПІЧРАЙТИНГУ	12	2	2			8	1. Мовленнєві штампи і кліше в публічних виступах 2. Мовні стратегії для досягнення образності 3. ЗМІ: психолінгвістичні інструменти маніпуляції ззовні через «фахові оцінки» спічрайтерів					

ТЕМА 3. СПІЧРАЙТЕР І ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ПРОМОВ	12	2	2			8	1. Урахування спічрайтером взаємозв'язку фізіології оратора і фізіології аудиторії 2. Типи темпераменту спічрайтера і оратора як база для спічрайтера 3. Духовний і енергетичний зв'язок із публікою, емоційний та інтелектуальний вектори оратора 4. Невербальна комунікація					
ТЕМА 4. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ СПІЧРАЙТЕРА	12	2	2			8	1. Психолінгвістичні процеси і вміння володіти ними 2. Психолінгвістичні аспекти впливу на публіку 3. Специфіка взаємин між спічрайтером і замовником 4. Реагування на критику					
ТЕМА 5. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ТА НАПИСАННЯ ТЕКСТУ ПРОМОВИ	12	2	2			8	1. Алгоритм підготовки промови 2. Поради з підготовки виступу 3. Спічрайтинг у політиці та інших сферах 4. Особливості підготовки презентації					
ТЕМА 6. ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ	12	2	2			8	1. Основні цільові орієнтири публічних виступів 2. Види промов 3. Визначення структури (композиції) промови та її диспозиційна логіка 4. Закони риторики 5. Ораторські техніки впливу на аудиторію					
ТЕМА 7. ЛОБІЮВАННЯ	18	3	3			12	1. Суть і завдання лобіювання та його особливості в Україні 2. Тактика лобістської діяльності 3. Основні прийоми лобіювання					
Усього годин	90	15	15			60						

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
	1. Довести, що ролі Ісократ, Лісія, Аристотеля і Цицерона слід приділяти особливу увагу в становленні спічрайтингу. 2. Пояснити значення таких термінів: метафора, метонімія, антономазія, синекдоха, алегорія, порівнянні, епітет, уособлення, гіпербола, літота, перифраза, іронія, стилістичні фігури мовлення, синтаксичні засоби експресивного мовлення. Пояснити як їх можна використовувати при підготовці промови. 3. Здійснити детальний опис типів темпераменту; пояснити вплив типу темпераменту на якість публічної промови. 4. Обрати текст офіційної промови політичного діяча України, проаналізувати текст на предмет наявності в ньому психолінгвістичних маркерів емоційності. 5. Здійснити аналіз тексту публічного виступу відомої людини на предмет наявності в тексті семіотичних ознак. 6. Здійснити аналіз тексту публічного виступу відомої людини з точки зору дотримання/недотримання логічних законів, принципів. 7. Знайти текст виступу будь-якого політика в парламенті України; здійснити фоносемантичний аналіз. 8. Скласти текст військової промови, підкреслити в ньому соціолінгвістичні маркери; пояснити доцільність/недоцільність вживання кожного з них. 9. При складанні тексту офіційної політичної промови під час виступу перед виборцями використати ораторські прийоми (метафора, метонімія, антономазія, синекдоха, алегорія, порівнянні, епітет, уособлення, гіпербола, літота, перифраза, іронія, риторичне питання тощо). 10. Подати опис акторських прийомів та прийомів акторського (сценічного) мовлення, які використовуються в промовах. 11. Підготувати текст публічного виступу для святкування ювілею бізнес-структури. 12. У скорботному тексті на честь пам'яті відомого суспільного діяча визначити доцільність використання певних прийомів акторської майстерності. 13. Довести, що для спічрайтера необхідно знати стилістичні особливості промов. 14. Довести, що індивідуалізація промови є провідною метою спічрайтера. 15. Проаналізувати твердження «Спічрайтер – тінь промовця» і розтлумачте його. 16. Пояснити, чому є важливим урахування спічрайтером фізіології ритора та її зв'язку з промовою. 17. Довести думку про те, що типи темпераменту спічрайтера і промовця повинні вважатися базовими факторами для спічрайтера. 18. Довести доцільність підготовки ритора спічрайтером до вміння відчувати духовний і енергетичний зв'язок з публікою. 19. Пояснити, як інтелект промовця і публіки пов'язані. 20. Пояснити, в чому полягає сутність емоційного вектору оратора. 21. Довести вплив характеру промовця на продукт виступу. 22. Пояснити положення про те, що спічрайтер повинний знати значення фізіономіки і кінесики промовця. 23. Довести, що існує проблема «Промовець і мікрофон». 24. Розтлумачити специфіку роботи спічрайтера в умовах, коли промовець погано володіє технікою виступу перед мікрофоном. 25. Пояснити доцільність виправлення спічрайтером минулих обмовок і помилок промовця. 26. Пояснити зв'язок підсвідомого спічрайтера з підсвідомим оратора. 27. Довести наявність специфіки взаємин між спічрайтером і замовником.

28. Довести, що між спічрайтингом і іміджмейкерством існують спорідненість і відрізнєння. 29. Пояснити роль Чарлза Пірса, його семіотики в розвитку спічрайтингу. 30. Розказати все, що знаєте про символи, вконструйовані в промову. 31. Довести, що спічрайтеру необхідно знати основні закони логіки. 32. Пояснити, чому знання орфоепії є важливими в роботі спічрайтера. 33. Довести важливість ролі знань фоносемантики для утворення текстів спічрайтером. 34. Розтлумачити, як пов'язані між собою звуковий ряд, звуковий фон і звуковий шум в роботі спічрайтера. 35. Пояснити, чому спічрайтер повинен приділяти увагу підготовці ритму, висоти, тембру голосу промовця. 36. Пояснити, чому є важливим урахування спічрайтером соціального статусу промовця й аудиторії. 37. Розтлумачити способи маркування спічрайтером соціального статусу промовця. 38. Пояснити, як спічрайтер може приховати «соціальні вади» оратора. 39. Довести доцільність знання спічрайтером особливостей життя соціальних прошарків аудиторії. 40. Довести одну (або дві) позиції спічрайтера в альтернативі «оратор чи політик». 41. Пояснити необхідність знання сценічного мовлення у справі спічрайтингу. 42. Довести доцільність для спічрайтера володіння навичками сценариста. 43. Пояснити, для чого спічрайтеру вміння використовувати випадкові елементи дискурсу. 44. Доведіть, що спічрайтер повинний володіти майстерністю використовувати переваги евристичних ситуацій. 45. Розтлумачити роль спічрайтера у використанні дискурсу евристики.
--

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

6. Система контролю та оцінювання

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни. Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Сумарна **підсумкова оцінка** (максимально 100 балів) складається з оцінювання форм **поточного контролю** (максимально 60 балів) і підсумкового контролю у формі **заліку / іспиту** (максимально 40 балів). Студент(ка) має набрати щонайменше **35 балів** за поточну роботу у семестрі, аби отримати допуск до заліку.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)							Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
8	8	8	8	8	8	12	40	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

		Оцінка за національною шкалою
--	--	-------------------------------

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Види та форми контролю, засоби оцінювання. Формами поточного контролю є робота студента на семінарах (усна відповідь за лекційним матеріалом і контрольними питаннями, презентація результатів виконаних завдань та досліджень, доповнення та участь у дискусії, індивідуальний чи груповий проєкт) – до **5 балів** за тему, а також письмові самостійні роботи / ІНДЗ (тези із Завдань для самостійної роботи; реферативні огляди публікацій зі Списку літератури або інших джерел, зокрема книг, фільмів, подкастів, блогів; аналітичні звіти масивів даних) – до **5 балів** за тему.

Вимоги до самостійних робіт: обсяг до 2 сторінок; у формі роздумів на основі релевантних джерел в довільній формі за таким планом – (1) вступ з чітким формулюванням дослідницьких питань (може бути один абзац); (2) виклад основного матеріалу у вигляді тез/тверджень і їхньої обґрунтованої авторської аргументації (кілька абзаців); (3) стислі висновки (може бути один абзац); (4) посилання на залучені до виконання роботи джерела (за наявності цитувань).

Критерії оцінювання усних відповідей поточного контролю (від 1 до 5 балів):

Високий рівень 5 балів	Відповідь студента характеризується повним, глибоким та змістовним знанням теоретичного та практичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями дисципліни, що вивчається. Він систематично активно бере участь в обговоренні теми, що вивчається, його відповіді характеризуються творчим креативним підходом.
Середній рівень 3 - 4 бали	Відповідь студента характеризується повним і змістовним знанням теоретичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями. Але він недостатньо активно бере участь в ході обговорення практичного матеріалу, допускає у висловлюваннях деякі несуттєві неточності, його відповіді не характеризуються творчим креативним підходом.
Низький рівень 1 - 2 бали	Відповідь студента характеризується слабким і невпевненим знанням як теоретичного, так практичного матеріалу. Він допускає багато помилок у відповідях на конкретні питання та недостатньо бере участь в обговоренні матеріалу, що вивчається.

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи (ІНДЗ) (від 1 до 5 балів)

Індивідуальне завдання – це «домашня робота», яку готує студент з відповідного курсу. Форми індивідуального завдання можуть бути різноманітними: реферат, аналітична чи наукова доповідь, рецензії на статтю або книгу, аналітична записка чи доповідь, розширене наукове есе, презентація проведеного дослідження чи аналізу дослідницьких кейсів, проекти (індивідуальні та командні; дослідницько-творчі та ін.); презентації та виступи на наукових заходах; інші види індивідуальних та групових завдань тощо. Метою ІНДЗ є спрямування студента у вимір можливостей використання отриманих знань під час навчальної дисципліни, а також стимулювання до пошуку нової інформації, вміння обробляти та аналізувати отриману інформацію. Критеріями оцінювання є:

- Повнота розкриття питання.
- Самостійність, логічність, послідовність суджень та висновків.
- Глибина аналізу матеріалу та вміння його критично осмислювати.
- Наявність власних оригінальних думок.
- Використання категорій, понять, явищ і процесів, вміле поєднання теоретико-методологічного базису для аналізу сучасності.
- Наявність та аналіз актуальних досліджень, теорій, концепцій, які були розроблені протягом останніх 5 років.
- Правильність оформлення ІНДЗ, логічна структура, правильне оформлення бібліографічних посилань.

7. Рекомендована література

Основна:

Гандапас Р. Камасутра для оратора. Десять розділів про те, як діставати та давати максимальне задоволення, виступаючи публічно / Пер. з рос. Н. Козик Дніпро: Моноліт, 2017. 272 с.

Денисюк С. Г. Комунікологія: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2015. 102 с.

Зубенко Л. Г. Ораторське мистецтво: практ. посіб. К.: Парлам. вид-во, 2002. 115 с.

Каплунов В. Нейрокопірайтинг. Київ: Фабула, 2018. 352 с.

Кацавець Р.С. Ораторське мистецтво: підручник. 2-ге вид., доповн. К.: Алерта, 2018. 216 с. <http://www.alerta.kiev.ua>

Мазур Р. Публічний виступ: психолого-емоційні засади // Наука і суспільство. 2011. № 11/12. С. 27-32. 12.

Ораторське мистецтво: навч. посіб. / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; за ред. Н. П. Осипової. Х.: Одиссей, 2005. 144 с.

Ораторське мистецтво: підручник / М.П. Требін, Г.П.Клімова, Н.П. Осипова та ін.; за ред. М.П. Требіна і Г.П. Клімової. 2-ге вид. Х.: Право, 2015. 208 с.

Ораторське мистецтво: навч.-метод. посіб. / авт.-уклад.: І.М. Плотницька, О.П. Левченко, З.Ф. Кудрявцева та ін.; за ред. І.М. Плотницької, О.П. Левченко. 2-ге вид., стер. К.: НАДУ, 2011. 128 с.

Риторика: навч.-метод. посіб. / О. Г. Романовський, Н. В. Серeda, О. В. Квасник та ін. Х.: НТУ “ХПІ”, 2008. 160 с

Романенко Ю. В. Спічрайтинг. К., 2006

Роум Д. Говори та показуй. Пер. з англ. Київ: Віват, 2017. 224 с.

Сагач Г. М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації: навч. посіб. К.: Вид-во “Зоря”, 2003. 255 с.

Холод О. М. Спічрайтинг : курс лекцій. К. : КиМУ, 2011. 139 с.

Прокопчук Л.В. Риторика. Модульний курс: навч. посіб. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. 206 с.

Риторика: навч. посібн. (упор. Т.К.Ісаєнко, А.В.Лисенко). Полтава: ПолтНТУ, 2019. 247 с.

Додаткова:

Андерсон К. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів. Пер. з англ. Київ: Наш Формат, 2016. 256 с.

Зінсер В. Текст-пекс-шмекс. Магія переконливих текстів. К: Наш Формат, 2018. 288 с.

Ісайкіна О. (2016). Спічрайтинг як базова технологія політичного піару. Соціум. Документ. Комунікація: збірник наукових статей, 2, 177–188, переглянуто 04 вересня 2017 року, Access mode: https://drive.google.com/file/d/0BwKoeQ7_rduSTWtwVUNsLXBob2c/view

Капелюшний А.О. Практичний посібник-довідник журналіста. Редагування в ЗМІ. Аналіз і перевірка фактичного матеріалу. Львів: ПАІС, 2004.

Крейг Р. Інтернет-журналістика: робота журналіста і редактора у нових ЗМІ / Перекл. з англ. А. Іщенка. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 324 с.

Кубрак О. Етика ділового та повсякденного спілкування: навч. посіб. К.: ВД «Княгиня Ольга», 2005. 221 с.

Культура ділового спілкування: навч. посіб. / уклад.: Л. Зубенко, В. Немцов. К.: ЕксОб, 2004. 196 с.

Куньч З. Українська риторика: історія становлення і розвитку: навч. посіб. Л.: Нац. ун-т «Львів. Політехніка», 2011. 244 с.

Мацько Л.І. Риторика: навч. пос. / Л.І. Мацько, О.М. Мацько. К.: Вища шк., 2003. 311 с.

Пиши сильно: практичні вправи, поради, теорія / упоряд. Litosvita. Київ: Пабулум, 2017. 240 с.

Почепцов Г. Спічрайтер і його робота [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://http://osvita.mediasapiens.ua/material/4079>

Степура А. WOW-виступ по-українськи. Ноу-хау сучасного оратора. Дніпро: Моноліт, 2018. 304 с.

Тимошик М. С. Книга для автора, редактора, видавця: Практичний посібник 2-ге вид., стереотипне. К.: Наша культура і наука, 2006. 560 с.

Холод О.М. ЗМІ та імідж політиків: Монографія / За ред. проф. В. В. Різуна / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К., 2004. 342 с.

Худолесев Ю. Етикет і сучасна культура спілкування: навч. посіб. / Ю. Худолесев, В. Шеломенцев. К.: Лібра, 2003. 415 с.

Яковець А.В. Телевізійна журналістика: теорія і практика: підручник. К.: ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 239 с.

Neale T. & Ely, D. (2011). Congressional Research Service report 98-170 GOV. Speechwriting in Perspective: A Brief Guide to Effective and Persuasive Communication, DIANE Publishing, Washington, D.C.: DIANE Publishing. Retrieved November 9, 2017. Access mode: <https://bit.ly/2vEOOQ0>

Perlman A. (1997). Writing Great Speeches: Professional Techniques You Can Use. London: Pearson.

Runchina Gr. (2015). The Voice of the European Commission, Maastricht University webmagazine. Retrieved November 9, 2017. Access mode: <https://bit.ly/2MhAAyl>

8. Інформаційні ресурси

<http://www.propr.com.ua> – спеціалізований інтернет-ресурс, присвячений PR-галузі в Україні

<http://www.reklamaster.com> – перший портал про маркетинг і рекламу

<http://master-tekstov.com/> – агентство копірайтингу «Майстер текстів»

